

Höjdarsemester i Polen

Kombinera några dagar i mysiga, levnadsglada Kraków med vandring i vackra Tatrabergen. Polen är ett mäktigt och billigt nöje!

AV JOHAN AUGUSTIN FOTO: BRUNO EHRS,

En del av träden i Tatrabergen är urskog, som ingen riktigt vet åldern på.

● – Jag gillar atmosfären i Kraków, det är inte stressigt som i Warszawa, säger **Karolina Miller**, som står lutad mot gatuväggen till baren Alchemia med en cigarett i ena handen och en flasköl i den andra.

Karolina studerar statsvetenskap på Jagellonska universitetet, som är stadens största lärosäte, från 1364 – vilket även gör det till det äldsta i landet. 200 000 studenter eller en femtedel av Krakows befolkning ger staden en viss vibe – en känsla av att något alltid händer. Många av dem har ikväll samlats kring Plac Nowy (Nya torget), nu när solen precis har gått ner över kyrktornen i medeltidsstaden som tidigare var huvudstad, och

som numera är Polens andra största stad. Alchemia är Karolinas favoritbar, och hon slinker snabbt tillbaka in efter nikotinpausen. Där inne är det bara stearinljuset på de små träborden som står för ljuset, och bargaästerna är försjunkna i varandras sällskap med halvdruckna öl, där den ädla drycken alltid kostar studentpris: tio zloty, eller en tjugolapp. I källaren uppträder varje kväll nya band och artister, och ikväll är det en amerikansk jazzduett på saxofon och piano som står för underhållningen.

Barerna som serverar billig lokal piwo, mestadels fatöl, till exempel Zywiec, eller vodka shots för en euro (polsk vodka givetvis), omringar torget som

ligger i Kazimierz, de judiska kvarteren. Upplysta skyltar klargör att "Zapiekaniki" – en halv baguette fylld med smaskigheter som ost, skinka, olika slags korvar, svamp och grönsaker – säljs i kioskerna på torget, och några ungdomar tuggar på de överfyllda mackorna, samtidigt som de förbereder sig inför kvällens aktiviteter. Kazimierz blev under medeltiden en fristad för judar från hela Europa, och under nazisternas ockupation av Kraków bildades här ett ghetto. Sju synagogor finns kvar, och många slitna historiska byggnader tar emot pengar från judiska stiftelser världen över för att restaureras. Szeroka-gatan är känd från en film som satte Kazimierz på kartan 1994. Det var

då **Steven Spielberg** spelade in delar av *Schindler's List* framför där restaurangen och baren Hamsa – Israels restobar nu ligger. Israelisk och palestinsk mat blandas, och besökarna på uteserveringen verkar ha dragit ner på tempot rejält, när de doppar några bitar av "Moroccan-style lamb" i ett fat av olivdrypande hummus. Allt fler hotell, restauranger, barer och kaféer följer i hipphetsfaktorns spår och flyttar till de judiska kvarteren. Så områdets skamfyllda historia verkar bortglömd – åtminstone av studenterna som förfestar på de slitna kullerstensgatorna som leder till partygatan Dajwor.

På Kitch Club förbereder bartendern **Bartek Trojnacki** sortimentet av sprit

inför kvällen. Katolska kyrkan håller fortfarande ett relativt hårt grepp om en stor del av den polska befolkningen, och gaybarer är inget man skyltar med i onödan, så epitetet "gayfriendly" passar bättre, tycker Bartek.

– Alla är välkomna hit, vi dömer ingen!

Namnet på nattklubben är verkligen passande, lokalen som rymmer "ett femhundredatal" påminner om interiörerna i en slitna industribyggnad, som har målats om i rosa med möbler hämtade från en 1970-talsfilm, där tavlor föreställande leoparder och andra kattdjur pryder väggarna. Alltså retro-stil med hög kitchfaktor, och med dansanta

popdängor i högtalarna. Inom två månader ska två nya klubbar vara igång, lovar Bartek. Väg i vägg med Kitch Club ligger redan Caryca – diskohaket som spelar elektronisk dubstep tills gästerna tröttnar och dj:n vill gå och lägga sig. Det finns nämligen inga direkta stängningstider på klubbarna här. – Vi kör så länge folk orkar dansa, det blir bäst så, ler Bartek.

En stund senare står en handfull tjejer i 25-årsåldern vid Kitch Clubs bardisk och svänger höfterna i takt med Madonnas *Vogue*. »

"Vi kör så länge folk orkar dansa – det blir bäst"

LEDIG/Resor

Krakóws vackra skyline by night.

Kroglivet i Kraków är livligt – och billigt!

– Utsikten talar för sig själv

forts Resan söderut mot Zakopane tar ett par timmar på motorvägen med beteckningen E77. När bilen börjar närma sig staden som ligger vid foten av Tatrbergen påminner det allt mer om ett alplandskap med snötäckta bergstoppar och timmerhus byggda i "Zakopanestil" – med tak som sluttar som en skidbacke, något som effektivt hindrar snön att lägga sig på vintern. Zakopane fungerar som en bas för utflykter i Karpaterna, som är Europas näst största bergskedja efter Alperna. Årligen kommer det två miljoner besökare som på sommaren vandrar i bergen och på vintern utnyttjar skidsystemen. Varför åka just till Zakopane? Jo, för att de högsta bergen, Höga Tatras – på 2 600 meter över havet, ligger här.

De nästföljande dagarna kommer stigarna, bergsjöarna och granskogarna visas upp av guiden Maciej Krupa, som är född och uppvuxen i Zakopane, men för att vandra i Tatrbergen krävs förberedelser, precis som vid vilken trekking

på 2 000 meter över havet som helst. Maciej möter upp på gågatan som är kantad av sportbutiker, och eftersom det är i slutet av maj så är utbudet inriktat på vandring: robusta kängor, Gore-Tex-jackor, underställ. Det finns en uppsjö av "outdoor"-prylar till priser som ligger en bra bit under de svenska.

– Det är viktigt att man inte fryser, vädret förändras snabbt i bergen, så hellre för mycket kläder än för lite, säger Majiec och fastställer samtidigt vikten av att ha kvalitetsskor när man vandrar.

– De ska kännas bekväma och samtidigt ge bra stöd för fötterna.

Så här i maj har sommarsäsongen inte riktigt kickat igång, och restaurangerna och barerna i Zakopane är halvfulla i väntan på turistinvationen, vilket passar utmärkt när det är dags för lunch. De flesta ställen serverar typisk polsk husmanskost som kan se ut såhär: en mustig svampsoppa till förrätt, nyfångad forell från bergen till huvudrätt, och en äpplekaka med vaniljglass som proppmättande avslutning. Portionerna är stora och maten är billig. För under en hundralapp får du tre rätter och en stor stark. Att äta upp sig lite är nämligen bra när man ska upp i bergen och göra av med mycket energi.

Dagen därpå är det tidig start, och för

att spara lite tid (tre timmar närmare bestämt) och ork går det alldeles utmärkt att ta den moderna linbanan från basen av nationalparken intill byn Kuznice och åka tolv minuter uppför Kasprowberget vars topp mäter 1 987 meter. Kor betar på de gröna ängarna där blandskogen tar vid, och Maciej berättar att där parkstationen nu ligger låg tidigare ett sågverk, som avverkade skogen fram till sekelskiftet 1900. En del av skogen här är hundra år gammal, och resten av urskogen är det ingen som vet åldern på. Färden går över vandringsleder och skidbackar, där moss- och lavbeklädda skyhöga granar nästan nuddar kabinen. Nationalparken täcker 800 kvadratkilometer fördelat på två länder, och på toppen kan man ställa sig med ena foten på den polska sidan och den andra på den slovakiska. Utsikten talar för sig

"Portionerna är stora och maten är billig"

själv på dimfria dagar. Just denna dag är det dock en envis dimma som har bestämt sig för att skymma landskapsbilden, och faktum är

att vädret ändrar sig oerhört snabbt i Tatrbergen.

– Klimatet varierar mellan dalgångarna, och på en dag kan du få solsken, dimma, snö och hagel, berättar Maciej, och som om vädrets makter lyssnade på honom, kommer det en hagelskur och sveper över linbanestationen.

Temperaturen ligger kring nollstreck, men understället, vindbyxor och vindjackan med tåligt regnskydd hjälper till att bevara värmen och trots att vädret är mulet och snöblandat regn faller mer eller mindre oavbrutet under dagen, är det oerhört vackert längs med den naturliga kalkstensstigen i den del av bergen som heter Västra Tatras. En stig som småningom går över till lagda granitblock i den del som kallas Höga Tatras. Eftersom vi är över trädgränsen (i Tatrbergen ligger den på cirka 1 500 meter över havet, mot Sveriges 800 meter), är det enda som hänger kvar i den porösa bergsjorden färgglada krokusliknande växter, och några hundra meter längre ner dvärgtall som breder ut sig i till synes ogenomträngliga djungler. Långt borta syns den gröna taksiluetten på ett av de åtta vandrarhem som ligger på den polska sidan, där våra trötta ben kommer att få vila ut efter en ordentlig middag och ett par lokala piwa. ●

Gatunätet i Kraków är oförändrat sedan 1200-talet.

Astronomen Copernicus studerade i Kraków.

HÄR BOR DU:

I Krakow:

- **Hotel Copernicus**

(Ja, astronomen studerade i staden.)

Femstjärnigt och har vunnit World Travel Awards 2008 som det ledande hotellet i Polen. Ligger centralt, ett stenkast från gotiska Wawelkatedralen.

www.hotelpcopernicus.com

Zakopane:

- **Hotel Belvedere**

Är fyrstjärnigt, ligger centralt och erbjuder behandlingar i sitt termalbad.

www.belvederehotel.pl

ÄTA & DRICKA

- **Pod Aniolami – Under the angels**

Ligger i gotiska källarvåningar från 1300-talet och är en av stadens mest populära restauranger med polsk husmanskost, i närheten av Wawelslottet. Stället är mest känt för sina marinerade, lövträ-vedugnsgillade köttretter.

podaniolami.pl/en

- **The Piano Rouge**

Turistiga Rynek Glówny (Stora torget) bör undvikas i restaurangväg, men The Piano Rouge är ett undantag. Fem meter under marken uppträder varje kväll en sångare, ackompanjerad av en pianist som båda underhåller gästerna. Maten, med sina stora portioner, är fräsch; som ångkokt torsk med risotto. thepianorouge.com (hemsida enbart på polska).

- **Baren Stalowe Magnolie**

Baren ligger i Gamla staden, och går i ett rött skimmer; servitriserna är klädda i röda Moulin Rouge-inspirerade kjolar och inredningen är sexig i samma färg.

Bo en natt hos munkarna på klostret i Tyniec.

På scenen uppträder sångare med jazz, blues och rocklåtar och får med sig hela publiken. Bra energi. stalowemagnolie.com (hemsida enbart på polska).

- **Alchemia**

Bar i judiska kvarteren som har dagliga live-spelningar med internationella och polska artister. Brinnande stearinljus håller mysfaktorn på topp, och placeringen mitt i studenternas högberg på Plac Nowy (Nya torget), gör att det alltid händer saker här. alchemia.com.pl

SE & GÖRA:

- **Strosa!**

Krakóws gatunät från mitten av 1200-talet är oförändrat, och eftersom staden klarade sig oskadd genom två världskrig, har arkitekturen på kyrkorna och de historiska medeltida byggnaderna lämnats oförstörda. Gamla staden, Stare Miasto, är ett säkert kort, likaså Kazimierz – judiska kvarteren, som båda har gott om medeltida arkitektur. Plac Nowy i Kazimierz är en samlingsplats för stadens studenter, där de laddar upp inför kvällens utgång. För en personlig guide som visar staden och dess sevärheter från sitt perspektiv, ibland från en gammal Trabant, kolla www.crazyguides.com.

- **Underground museum**

Det finns en uppsjö av museer i Kraków och det bästa är nog Underground museum, som är det första av sitt slag i Polen. Under Rynek Glówny i Gamla staden ligger det tre år gamla museet, som visar upp stadens epoker genom historien – med häftig ljus teknik – sedan bebyggelsen startade på 900-talet. En glaskupol tornar upp sig över museet som ligger fem meter under jorden. krakowtraveltours.com/en/travelguide/underground-museum-of-krakow

- **Wawelslottet**

Ligger på Wawelberget som reser sig över gamla staden. Här hänger *Leonardo da Vincis Kvinna med hermelin*, vilket inte de stora massorna känner till. Slipp trängsel, betala en tjugolapp och se ett av världens största konstverk. wawel.krakow.pl/en/

- **Vandra!**

Det är relativt lätt vandring i Tatrabergen, där de högsta topparna är 2 600 meter, och stigarna är utmärkt i olika färger, dock inte efter svårighetsgrad. Kartor över bergen finns att köpa i Zakopane, och det kan vara bra att ha med sig en kunnig guide, som inte bara visar vägen, utan även berättar om naturen. En guide

700 år gamla saltgruvan Wieliczce.

kostar cirka 1 000 kr om dagen för 2 personer. På przewodnictwo.org/przew/lista.php finns kontaktuppgifter till 174 bergsguider (endast på polska) att välja mellan. För att boka vandrarhem i bergen, besök engelska sajten: schroniska.pttk.pl.

TIPS! Det finns några utflyktsmål som är värda att besöka utanför Kraków, till exempel koncentrationslägren Auschwitz–Birkenau (1 timme västerut) och den 700-åriga saltgruvan Wieliczce (en halvtimme söderut). Testa att bo en natt på benediktinklostret, med en tusenårig historia, i den lilla byn Tyniec utanför Kraków. benedyktyni.eu

Snabbfakta Kraków

Res hit & runt

- Norwegjan har direktflyg från Arlanda till Kraków (cirka 2 timmar) samt bra pris (1200–3000 kronor t/r) norwegian.com.
- Från Kraków finns det transferbussar vidare till Zakopane (150 km, 2 timmar).
- Under sommarmånaderna kan det bli väldigt trångt i både Kraków och Zakopane samt på stigarna i bergen. Bästa tiden att besöka Kraków och bergen är på våren samt tidig höst, och är det skidåkning du vill åt så erbjuder Zakopane det under vintermånaderna.